

[Drachmann.]

givetvis ikke kostede os selv videre Ulejlighed.

Fremfor alt gjaldt det om, at man ikke selv traadte frem paa Arenaen; blot det mindste Forsøg fra dansk Side paa at gøre sig bemærket, hævde sig, handels- og toldpolitisk, vilde kalde hele Verden frem i Toldkrig imod os. Og naar man nævnte Toldkrig og alle de Farer, der deri rummedes for det danske fredelige Samfund, ikke mindst for Landbrugseksporten, som unægtelig er dominerende — og var det ikke mindst den Gang — for hele Landets Økonomi, rystede de gode danske Borgere, ikke mindst i Landbruget, paa Hovedet af Fortvivlelse og Bekymring over, at der kunde være Fok, der foreslog disse Tingenes Tilstand ændret.

Der laa bag det hele en Tro paa — en Tro, der blev meget stærkt dyrket og forkyndt —, at blot vi var artige, blot vi forholdt os passive, vilde intet ondt vederfares os, og derved blev Frihandelen i Danmark, Frihandelen, der stillede sig i Vejen for mange og berettigede Krav — hvad jeg senere skal vende tilbage til — fra Byerhvervenes Side i den Periode, saa at sige Garantien for, at ogsaa vi blev behandlet godt udefra, at ogsaa den danske Eksport frit kom ind ude omkring.

De Krav om Ændring i denne Politik, den Kritik af dens Lære, som blev rejst, først og fremmest fra konservativ Side, allerede kort efter Krigen og ned gennem Aarene, blev mødt med Haan, med Afvisning. Og Resultatet var, at efter den Recept, der indeholdes i de Teorier, jeg her har skitseret, foregik der de følgende 12 Aar en skæbnesvanger Udvikling, en Udvikling, der var konsekvent, ofte ubarmhertig. Jeg skal minde om, da Byerhvervene var i den store Prisfaldskrise fra 1921—23 og senere i Deflationskrisen i 1926—27, da deres Vanskeligheder blev forstærket af en fuldkommen morderisk Valutadumping udefra. Der blev da fra Venstrelandbrugets Side startet Slagordet: Lad falde, hvad ikke kan staa, gør som vi, vi nøjes med Verdensmarkedets Priser — og alt dette, der underbyggede den Lære, jeg før omtalte, den uhyre farlige Lære med sine vidtrækkende Konsekvenser: at der var garanteret det danske Landbrug Verdensmarkedets Pris, den nøjedes man med og tog Vilkaarene, som de var — alt dette, som vi endnu husker saa vel.

Der var et Par Tilløb i 1922—23 gennem Importregulering og Krisetold paa ganske begrænsede Omraader til at bryde Princippet; men skønt disse Tilløb rent sagligt

havde de allerbedste Resultater, blev de hurtigt likvideret, thi det viste sig, at der kom Vanskeligheder udefra, paastaede Vanskeligheder, en eller anden fremmed Gesandt rynkede Brynene, man stillede det op saaledes, at vor Landbrugseksport kunde komme i Fare, og det var nok til, at disse Foranstaltninger blev afviklet, og at den Vej, der her var slaaet an, ikke senere blev betraadt.

Disse spredte Forsøg, jeg hentyder til, blev opgivet uden Sværdslag, ja, hvad der var det værste, blev opgivet, uden at man forsøgte at faa Spor af Kompensation fra Udlandet. De konservative Krav, jeg hentydede til, om at vore Indkøb blev sat i Forhold til vort Salg til Udlandet, en Lige-for-Lige-handelspolitisk-Optræden og Fremme af Produktionen indadtil, er i dette høje Ting — de naaede i Regelen ikke over i det andet høje Ting, derfor skal jeg holde mig til dette høje Ting — og ikke mindst ude i Landet blevet knust af den kompakte Majoritet, der samlede sig om Frihandelens Fane og Idealer. Mange af os vil endnu huske, den Gang det ærede Medlem Hr. Madsen-Mygdal tilraabte os, at vi vilde føre en Køllesvingerpolitik, der vilde blive til ubodelig Skade for Landet, paadrage os Udlandets Vrede og toldpolitiske Krigsforanstaltninger.

Overfor alle Advarsler holdt man alt-saa fast, og det Ideal blev desværre knæsat stærkere og stærkere, at Danmarks handelspolitiske Linie skulde bestaa i ingen Handelspolitik at føre. Det er ikke underligt rent psykologisk, at der i hine Aar i Traad med denne Politik blev udviklet i hele Folket, baade Pressen og Offentligheden, denne Logren og Kryben-paa-Maven for Udlandet, som desværre endnu paa alt for store Omraader rider os som en Mare.

Naar vi nu ser hen til hele den Udvikling, jeg her saa kort som muligt har søgt at drage frem i Erindringen, og som det er nødvendigt at drage frem, fordi den var og desværre stadig er Grundlag for hele den gamle Handelspolitik i dette Land, maa man have Ret til nu, da vi skal have Opgøret, der desværre ikke er foranlediget ved frivillige Handlinger fra vor egen Side, men paatvunget os med Nødvendighed udefra, at spørge dem, der den Gang tog Ansvaret for den Politik, der altsaa skulde være en Slags Garanti først og fremmest for vor Landbrugseksports Opretholdelse, hvad der da blev naaet.

Hvad fik vi for vor Standhaftighed, den, der blev i saa stort Omfang betalt med Prisgivelse af Byerhvervenes Interesser?